

Jmelí bílé

Viscum album L.

Stupeň ohrožení: C4

POPIS

Jmelí bílé je vždyzelený dvoudomý poloparazitický keř vytvářející husté, kulovité koruny o průměru až 1 m na větvích a kmenech nahosemenných a dvouděložných dřevin. Kmínky dosahují na bázi tloušťky palce a keř se dožívá stáří asi 25 let. Listy má vstřícné, kožovité úzce obkopynaté až obvejčité, 3-8 cm dlouhé, celokrajné. Od podobného ochmetu se pozná podle zelených až žlutozelených větví a listů, bělavých plodů, ale zejména podle hostitelské dřeviny. Ochmet má větve červenohnědé, listy modrozelené, opadavé, plody zlatožluté, a u nás se vyskytuje pouze na dubech, zatímco jmelí najdeme na dubech jen zcela výjimečně a nejpravděpodobněji zde poroste jako superparazit na ochmetu. Jmelí má květy v trojkvětých vrcholcích, jsou drobné, žluté, jednopohlavné, samčí silně vonící, se 4 tyčinkami bez nitek, samičí se semeníkem ze 2 plodolistů. Kvete od března do května. Plodem je nepravá bobule s bílým lepkavým oplodím a vytrvalým okvětím, s jedním semenem.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Jmelí jako poloparazitická rostlina si část živin odebírá z cév hostitele pomocí haustorií (kořenových útvarů). Podle druhu hostitelské rostliny se jmelí rozlišuje na poddruhy, někdy hodnocené i jako samostatné druhy:

Viscum album L. – jmelí bílé (*Viscum album* subsp. *album* L.) – na listnatých dřevinách, u nás hlavně topolech, lípách, javorech, jabloních, akátech, jeřábech, vrbách a břízách. Vzácně na slivoních, třešních, hlozích, také na dubech, ochmetu i na jmelí samotném. Na ořešáku černém. Nejsou spolehlivé údaje např. o buku, ořešáku královském, řešetláku, zimolezovitých, révě, nebo na *P. nigra* Italica.

Viscum abietis (Wiesb.) Fritsch – jmelí jedlové (*Viscum album* L. subsp. *abietis* (Wiesb.) Abrom) – pouze na jedlích.

Viscum austriacum Wiesb. – jmelí borovicové (*Viscum album* L. subsp. *austriacum* (Wiesb.) Vollm.) – převážně na borovicích, zřídka na modřínkách. Listy žlutozelené, plody žlutavé.

Jmelí je na nová stanoviště roznášeno ptáky, kteří se živí jeho plody. Semeno je schopno klíčení až po průchodu jejich trávicím ústrojím. K vyhodnocení výskytu jmelí bílého v rámci lesních typů a na různých edafických kategoriích pochopitelně nejsou k dispozici údaje. Vyskytuje se bez výrazné vazby na expozici lokality, a v rozpětí nadmořských výšek 145 až 1000 m n. m., zaznamenaná nejvýše položená lokalita je Bordovice (600 m n. m.).

Jmelí bílé se v ČR vyskytuje v závislosti na výskytu hostitelských dřevin. Nejčastější je výskyt v lesních společenstvech třídy *Quercio-Fagetea*, odkud pochází dvě třetiny záznamů, běžné je ve společenstvech svazů *Luzulo-Fagion*, *Fagion* a také *Quercion pubescenti-petraeae*, méně často se vyskytuje i v dalších společenstvech: *Carpinion*, *Tilio-Acerion*, výjimečně bylo zaznamenáno i ve svazu *Alnion incanae*. Dále se vyskytuje i ve společenstvech třídy *Quercetea roburi-petrae* ve více než 12 % záznamů. Další typický výskyt byl zaznamenán ve společenstvech doprovázejících vodní toky třídy *Salicetea purpureae*, téměř 4 %, a to ve svazu *Salicion triandrae* a *Salicion albae*. Rovněž poměrně často, ve více než 15 % případů, bylo nalezeno ve společenstvech třídy *Vaccinio-Piceeta*, v naprosté většině se jednalo o výskyt ve společenstvech svazu *Dicrano-Pinion*. Další více než 3 % záznamů připadají na společenstva třídy *Erico-Pinetea*, svazu *Erico-Pinion*.

ROZŠÍŘENÍ

Je to dřevina s rozsáhlým souvislým areálem v Evropě a ostrůvkovitým v Asii. U nás je rozšířena od nížin do podhorských poloh porůznu na celém území.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

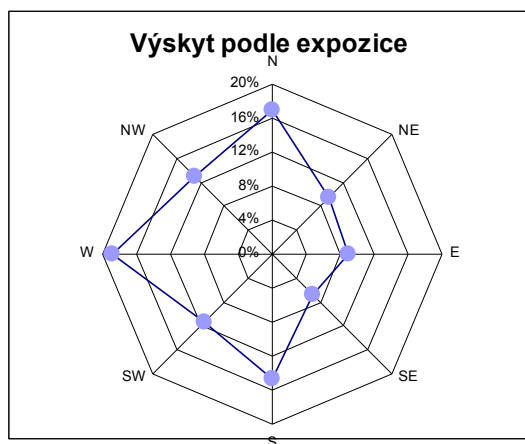
Všechny poddruhy jsou uvedeny v Červeném seznamu cévnatých rostlin ČR, *V. album* subsp. *abietis* v kategorii ohrožených druhů – C3. Zařazení všech poddruhů do Červeného seznamu cévnatých rostlin (Holub, Procházka 2000) bylo pravděpodobně zapříčiněno hromadnou těžbou jmelí v době vánočních svátků. Spíše však lze hodnotit poddruhy *V. album* subsp. *abietis* a *V. album* subsp. *austriacum* jako zranitelné (C4), a nominální poddruh *V. album* subsp. *album* jako druh běžně rozšířený na většině listnatých dřevin vyskytujících se v ČR, včetně řady introdukovaných taxonů.

SEZNAM LITERATURY

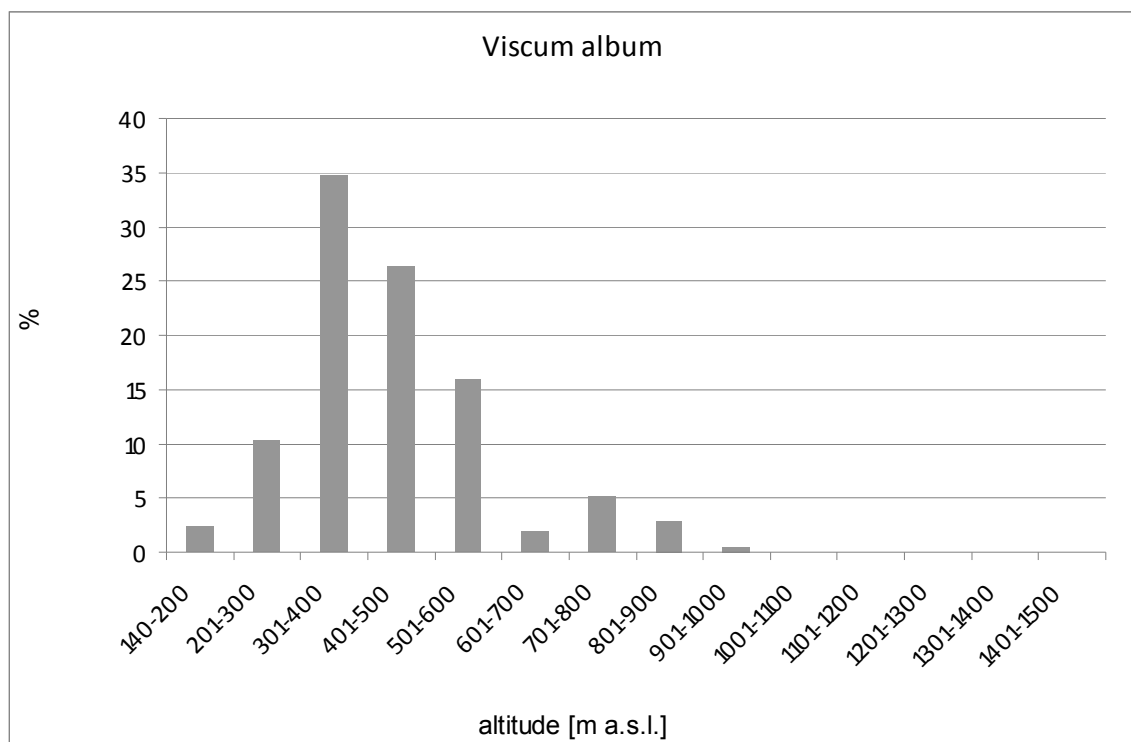
KUBÁT, K., 1974. *Viscum album* L. v Českém středohoří. Zprávy Československé botanické společnosti. 9: 29 - 31

VELIČKA, M., 2001. Současný výskyt ochmetu (*Loranthus europaeus* Jacq.) a jmelí bílého jedlového (*Viscum album* subsp. *abietis* (Weisb.) Abromeit) na severní Moravě a ve Slezsku. Časopis Slezského muzea v Opavě. A: Vědy přírodní. 43-49

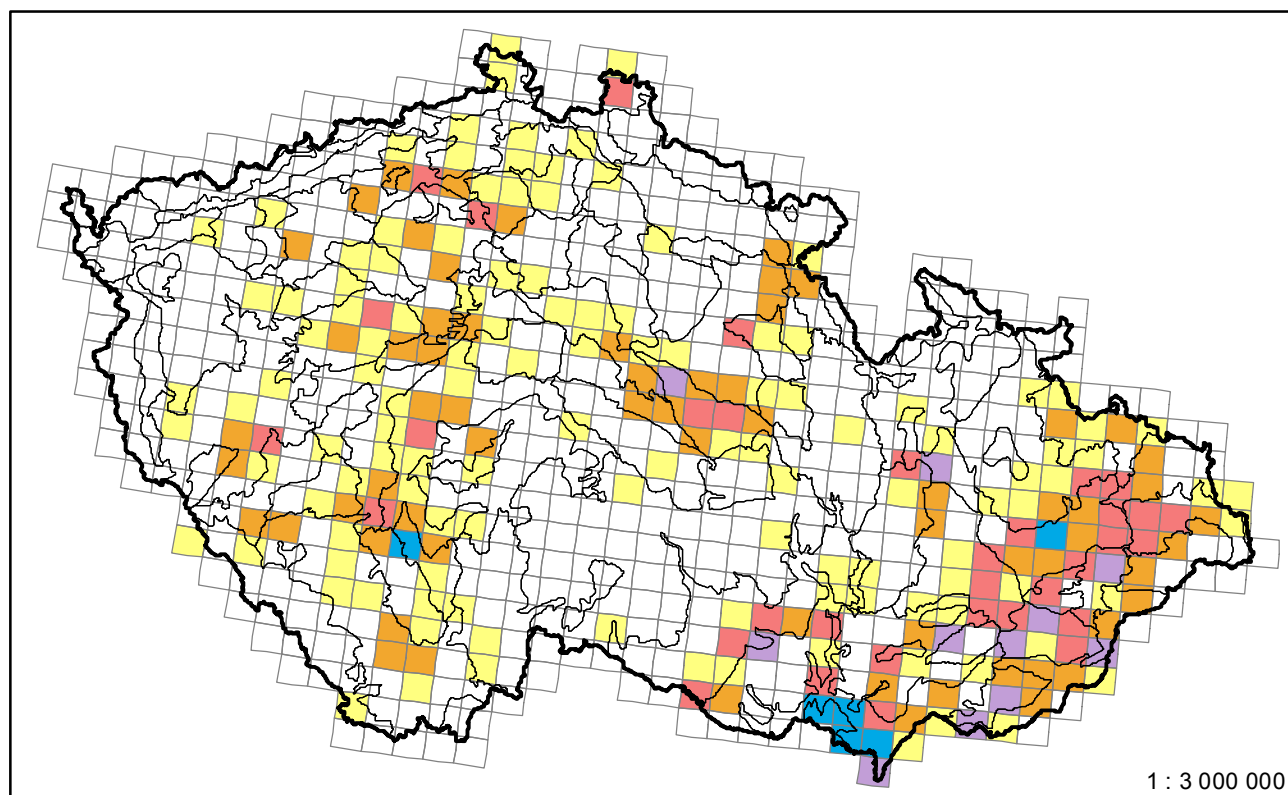
KUBÁT, K., 1997. *Viscum album* L. – jmelí bílé. In: Květena ČR, 5., Slavík B. a kol. (eds.). Academia, Praha, pp. 469-473

Výskyt podle nadmořské výšky

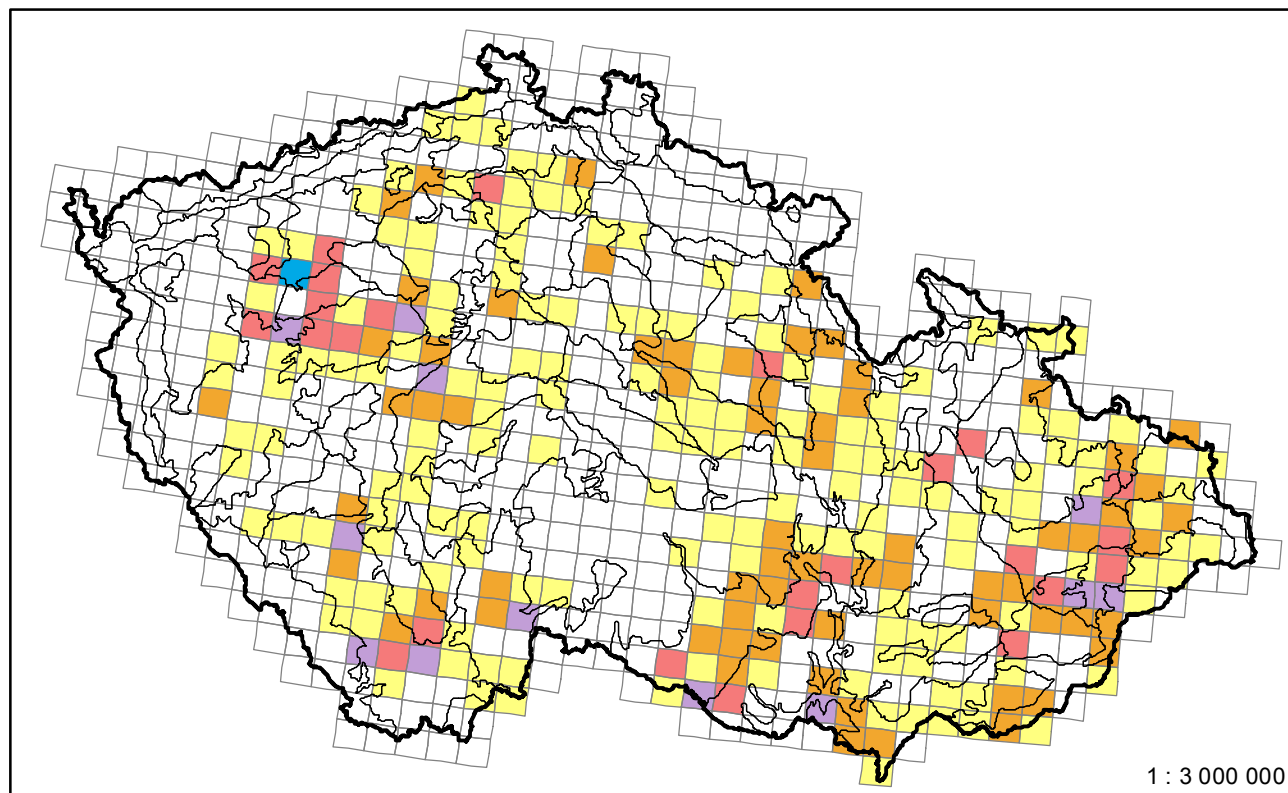

Výskyt do roku 2000

počet lokalit   1 - 2   3 - 6   7 - 12   13 - 21   22 - 31

Výskyt po roce 2001

počet lokalit   1 - 3   4 - 8   9 - 18   19 - 44   77